

Ιωάννης Κολιόπουλος
Αθανάσιος Καλλιανιώτης

Ιάκωβος Μιχαηλίδης
Χαράλαμπος Μηνάογλου

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΤ' Δημοτικού

Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου

Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού
Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου

Τετράδιο Εργασιών

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ιωάννης Κοηλιόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής

Ιάκωβος Μιχαηλίδης

Επίκουρος Καθηγητής, ΑΠΘ

Αθανάσιος Καληλιανιώτης

Σχολικός Σύμβουλος

Δρ Νεότερης Ιστορίας

Χαράλαμπος Μηνάογλου

Εκπαιδευτικός, Δ.Ε.

Δρ Νεότερης Ιστορίας

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Ελένη Αγγελιομάτη-Τσουγκαράκη

Καθηγήτρια, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Ιωάννης Κάππος

Σχολικός Σύμβουλος

Αντώνης Σμυρναίος

Σχολικός Σύμβουλος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Βασίλης Δημητριάδης

Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ

Γεώργιος Σκαλιάπας

Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Ιωάννης Παπαγρηγορίου*

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

University Studio Press

Εκδόσεις Επιστημονικών Βιβλίων & Περιοδικών

* συμμετείχε στο πρώτο μέρος του διδακτικού πακέτου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ιωάννης Κοηλιόπουλος | Ιάκωβος Μιχαηλίδης
Αθανάσιος Καλλιανιώτης | Χαράλαμπος Μηνάογλου

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού

Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Οι εξελίξεις στην Ευρώπη κατά τους Νεότερους Χρόνους (μέσα 15^{ου} αιώνα – αρχές 19^{ου} αιώνα)

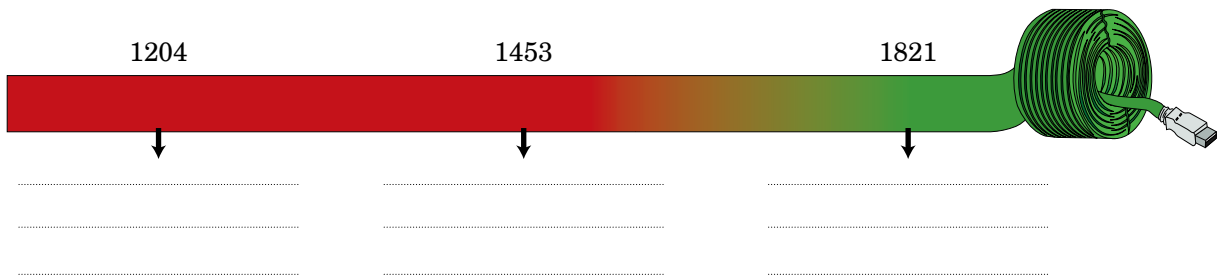
1. Χωριστείτε σε ομάδες και σημειώστε όσα ονόματα, γεγονότα και έννοιες θυμάστε από τη Βυζαντινή Ιστορία που διδαχθήκατε πέρυσι δίνοντας έμφαση στους τομείς της νομοθεσίας, της τέχνης, των κατακτίσεων, των εσωτερικών συγκρούσεων, της πνευματικής παραγωγής και των εξωτερικών εχθρών.

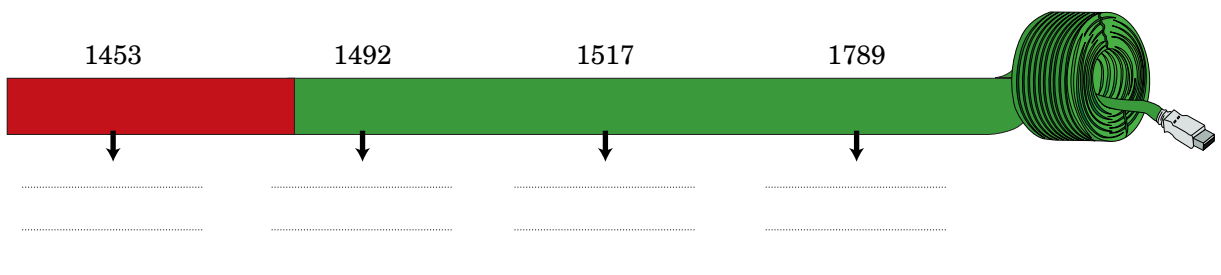
2. Συμπληρώστε στο χάρτη που ακολουθεί τις εξής πόλεις: Κωνσταντινούπολη, Θεσσαλονίκη, Σμύρνη, Αθήνα και Ηράκλειο (Χάνδακας). Κατόπιν σημειώστε και τις εξής χώρες: Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Οθωμανική Αυτοκρατορία.

3. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα της ελληνικής ιστορίας που λείπουν:

4. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα της ευρωπαϊκής ιστορίας που λείπουν:

5. Χωριστείτε σε ομάδες και προσπαθήστε να κατατάξετε τους εξής λογίους, επιστήμονες και καλλιτέχνες με βάση την εποχή που έζησαν: Μποπιτσέλι, Ρουσσώ, Λοκ, Λεονάρντο Ντα Βίντσι, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ή Ελ Γκρέκο (Ο Έλληνας), Μιχαήλ Άγγελος, Νεύτων, Μπαχ, Ραφαήλ, Φίλιππος Μπρουνελέσκι, Έρασμος, Μότσαρτ, Ουίλιαμ Σαίξπηρ, Μιχαήλ Θερβάντες, Κοπέρνικος, Βολταίρος, Μοντεσκιέ, Γαλιλαίος.

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ	ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

6. Αφού συζητήσετε όσα μάθατε για την Αναγέννηση και τον Διαφωτισμό, προσπαθήστε να περιγράψετε τα δύο αυτά φαινόμενα ως προς την περιοχή από την οποία ξεκίνησαν, την εποχή και το περιεχόμενό τους.

7. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, παρατηρήστε το έργο του Ραφαήλ, *Η Σχολή των Αθηνών* και αναζητήστε πληροφορίες για τον δημιουργό και το ίδιο το έργο, σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα <http://www.greek.language.gr>.

Ραφαήλ,
Η Σχολή των Αθηνών

Ο Ραφαήλ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Τοποθετήστε τα γεγονότα στη σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο: Γαλλική Επανάσταση, Θρησκευτική Μεταρρύθμιση, Αμερικανική Επανάσταση, Ανακάλυψη Αμερικής.

1.

2.

3.

4.

9. Συμπληρώστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ξέσπασαν δύο μεγάλες Επαναστάσεις: η _____, το 1776 και η _____ το 1789. Οι επαναστάσεις αυτές εμπνεύστηκαν από τις ιδέες του _____. Κατά την Αμερικανική Επανάσταση, οι άποικοι του Νέου κόσμου εξεγέρθηκαν εναντίον των Βρετανών διεκδικώντας την _____ τους και σχημάτισαν τις _____ της _____ (ΗΠΑ). Οι φιλελεύθερες ιδέες και τα αιτήματα των Επαναστατών εκφράστηκαν στη _____ της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας. Η Γαλλική Επανάσταση ξέσπασε το _____, σε μια εποχή που η μεγάλη _____ κρίση και η _____ ανισότητα ταλαιπωρούσαν τη γαλλική κοινωνία. Ιδιαίτερα οι _____ ζούσαν σε κατάσταση απόλυτης _____ και δεν είχαν καθόλου _____ δικαιώματα.

10. Ορισμένα από τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη που ψηφίστηκαν κατά την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης, κατοχυρώνονται και στο σημερινό Σύνταγμα της Ελλάδας. Αφού μελετήσετε το βιβλίο της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής (σσ. 54-55), προσπαθήστε να τα εντοπίσετε.

11. Ένα από τα σπουδαιότερα εργαλεία για την ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας υπήρξε η μαγνητική πυξίδα. Αφού μελετήσετε τα βιβλία της Φυσικής (σσ. 96-97) και της Γεωγραφίας (σ. 15), προσπαθήστε να περιγράψετε τη λειτουργία της μαγνητικής πυξίδας.

- 12.** Παρατηρήστε στη σελίδα 10 του βιβλίου σας την έκταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και με τη βοήθεια ενός σύγχρονου πολιτικού χάρτη σημειώστε ποια σημερινά κράτη περιελάμβανε αυτή.

- 13.** Σχολιάστε τη φράση από την Πηγή 2 στη σελίδα 22 του βιβλίου σας: «Πηγή κάθε εξουσίας είναι αποκλειστικά το έθνος. Κανένα σώμα, κανένα άτομο δεν μπορεί να ασκήσει εξουσία που δεν απορρέει από το έθνος».

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Οι Έλληνες κάτω από την οθωμανική και τη λατινική κυριαρχία (1453-1821)

1. Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τους ορισμούς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Σουλτάνος	α. Αυτός που ασχολείται με τα γράμματα και τις τέχνες
2. Λόγιος	β. Μεταστροφή κάποιου στο Ισλάμ
3. Κεφαλικός φόρος	γ. Βασιλιάς των Οθωμανών
4. Εξισλαμισμός	δ. Είδος φορολογίας

2. Τοποθετήστε τους όρους στη στήλη που ταιριάζουν: Πατριάρχης, καθολικοί, μουσουλμάνοι, Σουλτάνος, ορθόδοξοι, τουρκικά, ιταλικά, ελληνικά, λιοντάρι Αγίου Μάρκου, Αγία Σοφία, Μέκκα.

Οθωμανοί	Έλληνες	Βενετοί

3. Συμπληρώστε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Μέσα σε δύο αιώνες (15^{ος} – 17^{ος} αιώνας) οι _____ κατέκτησαν ολόκληρη σχεδόν την _____ Χερσόνησο. Οι δύο πρώτοι αιώνες της _____ ήταν οι δυσκολότεροι για τους Χριστιανούς. Αρκετοί κάτοικοι _____ σε _____ τόπους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ενώ αρκετοί _____ έφυγαν στη Δυτική Ευρώπη. Τελικά όμως οι _____ Έλληνες κατάφεραν να διαφυλάξουν, με τη βοήθεια και της Εκκλησίας, τρία βασικά στοιχεία της _____ τους ταυτότητας: τη _____, τη _____ και την _____.

4. Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τους ορισμούς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Κλέφτες	α. Επικεφαλής της Ορθόδοξης Εκκλησίας
2. Φαναριώτες	β. Κοινοτικοί άρχοντες
3. Αρματολοί	γ. Έλληνες άρχοντες της Κωνσταντινούπολης
4. Πατριάρχης	δ. Ανυπότακτοι στους Τούρκους
5. Δημογέροντες	ε. Ένοπλα βοηθητικά σώματα των Τούρκων

5. Παρατηρήστε την ενδυμασία του κλέφτη από τη σχετική εικόνα του βιβλίου σας και προσπαθήστε να την περιγράψετε.

6. Συζητήστε στην τάξη για τους τρόπους καλλιέργειας και τη χρησιμότητα των βασικών αγροτικών καλλιεργειών επί Τουρκοκρατίας (σιτάρι, βαμβάκι, λάδι, κρασί). Αφού συγκεντρώσετε πληροφορίες από εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο (ιστοσελίδα <http://www.fhw.gr>), εντοπίστε τους λόγους για τους οποίους καθεμία ήταν –και εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να είναι– απαραίτητη.

7. Τοποθετήστε τις πόλεις στη στήλη που ταιριάζουν: Θεσσαλονίκη, Ύδρα, Μοσχόπολη, Ιωάννινα, Χίος, Κοζάνη.

Πόλεις-Λιμάνια	Πόλεις χωρίς λιμάνι

8. Συμπληρώστε στο χάρτη τα εξής τοπωνύμια: Κοζάνη, Μοσχόπολη, Ιωάννινα, Βόλος, Κεφαλληνία, Μάνη, Σμύρνη.

9. Υπογραμμίστε με κόκκινο χρώμα τις παροικίες, όπου κατά την προεπαναστατική περίοδο εγκαταστάθηκαν κυρίως Μακεδόνες πρόσφυγες και με πράσινο εκείνες, όπου εγκαταστάθηκαν Πόντιοι. Κατόπιν μπορείτε να ανατρέξετε στο χάρτη του βιβλίου της Γεωγραφίας (σ. 99) και να εντοπίσετε με τη βοήθεια του δασκάλου και των συμμαθητών σας σε ποιες χώρες βρίσκονται αυτές οι περιοχές σήμερα.

- 10.** Αφού χωριστείτε σε ομάδες, διαβάστε τους παρακάτω στίχους από τον *Ερωτόκριτο* και αναζητήστε πληροφορίες για το έργο και τον δημιουργό του σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες http://www.greek_language.gr και <http://anemi.lib.uoc.gr>.

Στους περαζόμενους καιρούς, που οι Έλληνες ορίζαν,
 κι οπού δεν είχε η Πίστη τως θεμελιωμένη ρίζαν, 20
 τότες μιά Αγάπη μπιστική στον Κόσμο εφανερώθη,
 κ' εγράφη μέσα στην καρδιά, κι ουδεποτέ τση ελιώθη.
 Και με Καιρό σε δυό κορμιά ο Πόθος είχε μείνει,
 και κάμωμα πολλά ακριβόν έτοιους καιρούς εγίνη.
 Εις την Αθήνα, που ήτονε τση Μάθησης η βρώσις, 25
 και το θρονί της Αφεντιάς, κι ο ποταμός τση Γνώσης,
 Ρήγας μεγάλος όριζε την άξα Χώρα εκείνη,
 μ' άλλες πολλές και θαυμαστές, και ξακουστός εγίνη.
 Ηράκλη τον ελέγασι, ξεχωριστόν απ' άλλους,
 από πολλούς, και φρόνιμους, κι απ' όλους τους μεγάλους·
 ξετελειωμένος Βασιλιός, κι άξος σε κάθε τ[ρ]όπον, 31
 ο λόγος του ήτονε σκολειό και νόμος των ανθρώπων.

(Ερωτόκριτος, Ενότητα Α', erotokritos.users.uth.gr/erotokritos.htm)

Ο Ερωτόκριτος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 11.** Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τους ορισμούς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Ευγ. Βούλγαρης	α. Τόνιζε τη σημασία της αγωγής
2. Μ. Περδικάρης	β. Συνέγραψε τη Νεωτερική Γεωγραφία
3. Δ. Καταρτζής	γ. Σατίριζε πρόσωπα της εποχής του
4. Γ. Κωνσταντάς	δ. Δίδαξε στην Αθωνιάδα Σχολή

- 12.** Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες <http://vod.sch.gr> και http://www.pi_schools.gr, πληροφορίες για τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό.

Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 13.** Τοποθετήστε τις ιδιότητες στη στήλη που ταιριάζουν: γεννήθηκε στη Σμύρνη, καταγόταν από το Βελεστίνο, έζησε στη Βλαχία, σπούδασε ιατρική, τύπωσε την προσωπογραφία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, εξέδωσε έργα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, φονεύθηκε από τους Τούρκους.

Ρήγας Βελεστινλής	Αδαμάντιος Κοραΐς

- 14.** Αντιστοιχίστε τους όρους της στήλης Α' με τις χρονολογίες της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Διονύσιος «Σκυλόσοφος»	α. 1770 μ.Χ.
2. Συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή	β. 1774 μ.Χ.
3. Δασκαλογιάννης	γ. 1571 μ.Χ.
4. Ναυμαχία Ναυπάκτου	δ. 1600 μ.Χ.

17. Τοποθετήστε τα γεγονότα στη σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο: Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, Επανάσταση 1821, εκτέλεση Ρήγα, παραχώρηση προνομίων στο Πατριαρχείο.

1.

2.

3.

4.

18. Παρατηρήστε την εικόνα 6 στη σελίδα 47 του βιβλίου σας και σημειώστε τις αγροτικές εργασίες που παρουσιάζονται. Κατόπιν συζητήστε στην τάξη ποιες από αυτές γίνονται σήμερα με τον ίδιο τρόπο και ποιες με διαφορετικό (π.χ. χρήση μηχανημάτων).

19. Συμπληρώστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Δάσκαλοι του _____ ονομάζονται οι μορφωμένοι Έλληνες που κατά την Τουρκοκρατία _____ με την _____ διδασκαλίας τους ή με τα κείμενά τους στην _____ της ελληνικής παιδείας. Αρκετοί από τους δασκάλους του Γένους ήταν ή έγιναν αργότερα _____. Κατά τον 18^ο και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα οι ιδέες και τα κηρύγματα του _____ έκαναν την εμφάνισή τους στη Δυτική Ευρώπη. Οι ιδέες αυτές έφτασαν γρήγορα και στην _____ Χερσόνησο δυναμώνοντας την _____ διάθεση των υπόδουλων Ελλήνων.

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Η Μεγάλη Επανάσταση (1821-1830)

1. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, συζητήστε για την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας και αναζητήστε πληροφορίες για τους ιδρυτές της σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο στις ιστοσελίδες <http://www.ime.gr/chronos> και <http://www.parliament.gr/1821>.

Ο Εμμανουήλ Ξάνθος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο Νικόλαος Σκουφάς

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο Αθανάσιος Τσακάλωφ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 2.** Αφού συμπληρώσετε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο, συζητήστε στην τάξη για τη σημασία της εξέγερσης στη Μολδοβλαχία και τους πρωταγωνιστές της.

Η Φιλική Εταιρεία ιδρύθηκε στην _____ της Ρωσίας, το 1814, από τον _____, το _____ και τον _____ . Το 1820 η αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας προσφέρθηκε στον _____, στρατηγό και υπασπιστή του Τσάρου. Η Φιλική Εταιρεία κατέστρωσε πολλά επαναστατικά σχέδια για τον τόπο και τον τρόπο έναρξης της επανάστασης. Τελικά αποφασίσθηκε να ξεκινήσει η Επανάσταση από τις _____ . Το Φεβρουάριο του 1821 ο Υψηλάντης πέρασε τον ποταμό _____ και μπήκε στη Μολδαβία. Η αποφασιστική μάχη με τους Τούρκους δόθηκε τον Ιούνιο του 1821 στο χωριό _____ και τελείωσε με ήττα των Ελλήνων. Ιδιαίτερα ο _____, το στρατιωτικό σώμα που αποτελούσαν από εθελοντές Έλληνες σπουδαστές των παροικιών, έχασε περισσότερα από τα μισά μέλη του.

- 3.** Χρωματίστε στο χάρτη με κόκκινο τη Μολδοβλαχία, με κίτρινο την Πελοπόννησο και με μπλε τη Στερεά Ελλάδα.

4. Τοποθετήστε τους αγωνιστές στη στήλη που ταιριάζουν: Παλαιών Πατρών Γερμανός, Αλέξανδρος Υψηλάντης, Αθανάσιος Διάκος, Πετρόμπεης Μαυρομικάλης, Οδυσσέας Ανδρούτσος, Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης.

Επανάσταση στη Μολδοβλαχία	Επανάσταση στην Πελοπόννησο	Επανάσταση στη Στερεά

5. Τοποθετήστε τους αγωνιστές στη στήλη που ταιριάζουν: Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Ανδρέας Μιαούλης, Ιωάννης Μακρυγιάννης, Οδυσσέας Ανδρούτσος, Κωνσταντίνος Κανάρης, Δημήτριος Παπανικολής, Ιωάννης Γκούρας.

Στεριανοί	Νησιώτες

6. Αντιστοιχίστε τα ονόματα της στήλης Α' με τις μάχες της στήλης Β'.

Στήλη Α'

1. Θ. Κολοκοτρώνης
2. Αθ. Διάκος
3. Οδ. Ανδρούτσος
4. Ιω. Γκούρας

Στήλη Β'

- α. Υπεράσπιση της Ακρόπολης
- β. Μάχη στο χάνι της Γραβιάς
- γ. Άλωση Τριπολιτσάς
- δ. Μάχη Αλαμάνας

11. Χρωματίστε στο χάρτη με κόκκινο την Αίγυπτο, απ' όπου προερχόταν ο Ιμπραήμ Πασάς και σχηματίστε με βέλη την πορεία που ακολούθησε.

12. Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες: <http://www.makriyannis.com.gr> και <http://argolikivivliothiki.gr> πληροφορίες για τον Μακρυγιάννη.

Ο Μακρυγιάννης

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 13.** Συζητήστε στην τάξη και προσπαθήστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας να εξηγήσετε τον τίτλο του έργου του Δ. Σολωμού «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» σε σχέση με τη δεύτερη πολιορκία των κατοίκων του Μεσολογγίου, στους οποίους αναφέρεται.

- 14.** Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, πληροφορίες για τον Γεώργιο Καραϊσκάκη. Κατόπιν προσπαθήστε να βρείτε με τη βοήθεια του δασκάλου και των συμμαθητών σας τρόπους με τους οποίους το ελληνικό κράτος έχει τιμήσει τον συγκεκριμένο αγωνιστή.

Ο Καραϊσκάκης

- 15.** Αφού διαβάσετε προσεκτικά το παρακάτω απόσπασμα, σχολιάστε με τη βοήθεια του δασκάλου και των συμμαθητών σας τις υπογραμμισμένες φράσεις:

«Είχα δυο αγάλματα» σημειώνει ακόμα «περίφημα, μια γυναίκα κι ένα βασιλόπουλο, απόφια – φαίνονταν οι φλέβες, τόση εντέλειαν είχαν. Όταν χάλασαν τον Πόρο, τά 'χαν πάρει κάτι στρατιώτες, και σ' Άργος θα τα πουλούσαν κάτι Ευρωπαίων· χίλια τάλαρα γύρευαν [...]. Πήρα τους στρατιώτες, τους μίλησα:

“Αυτά, και δέκα χιλιάδες τάλαρα να σας δώσουνε, να μην το καταδεχτείτε να βγουν από την πατρίδα μας. Γι' αυτά πολεμήσαμε”» (Β' 303). Καταλαβαίνετε. Δε μιλά ο Λόρδος Βύρρων, μήτε ο λογιότατος, μήτε ο αρχαιολόγος· μιλά ένας γιος τσοπάνηδων της Ρούμελης με το σώμα γεμάτο πληγές. «Γι' αυτά πολεμήσαμε». Δεκαπέντε χρυσοπικίλτες ακαδημίες δεν αξίζουν την κουβέντα αυτού του ανθρώπου. Γιατί μόνο σε τέτοια αισθήματα μπορεί να ριζώσει και ν' ανθίσει η μόρφωση του Γένους. Σε αισθήματα πραγματικά και όχι σε αφηρημένες έννοιες περί του κάλλους των αρχαίων ημών προγόνων ή σε καρδιές αποστεγνωμένες που έχουν πάθει ακαταληψία από το φόβο του χύδην όχλου...».

Γ. Σεφέρης, Ένας Έλληνας - ο Μακρυγιάννης, Ίκαρος 1975, σσ. 19-20.

- 16.** Αντιστοιχίστε τα ονόματα της στήλης Α' με τα κόμματα της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Θ. Κολοκοτρώνης	α. Αγγλικό κόμμα
2. Ιω. Κωλέττης	β. Ρωσικό κόμμα
3. Αλ. Μαυροκορδάτος	γ. Γαλλικό κόμμα

- 17.** Αντιστοιχίστε τις Εθνοσυνελεύσεις της στήλης Α' με τους τόπους διεξαγωγής τους της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Α' Εθνοσυνέλευση	α. Τροιζίνα
2. Β' Εθνοσυνέλευση	β. Επίδαυρος
3. Γ' Εθνοσυνέλευση	γ. Άσιρος

- 18.** Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες <http://argolikinivliothiki.gr> και <http://kapodistriasis.info> πληροφορίες για τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Ο Καποδίστριας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 19.** Αφού συμπληρώσετε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο, συζητήστε στην τάξη για τις πρωτοβουλίες του πρώτου κυβερνήτη της Ελλάδας και τη σημασία τους στην οργάνωση της χώρας.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας εκλέχθηκε κυβερνήτης της Ελλάδας το _____. Αμέσως μετά ο Καποδίστριας έφτασε στο _____, την πρώτη πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους. Ο Καποδίστριας, επειδή πίστευε ότι η πρόοδος της χώρας στηριζόταν στη γεωργία, ίδρυσε _____ στην Τίρυνθα. Εισήγαγε επίσης την καλλιέργεια της _____. Ιδιαίτερη βαρύτητα έδωσε επίσης στη βασική _____ των Ελλήνων. Ωστόσο η _____ διακυβέρνησή του και η σύγκρουσή του με πολλά _____ συμφέροντα οδήγησαν τελικά στη δολοφονία του.

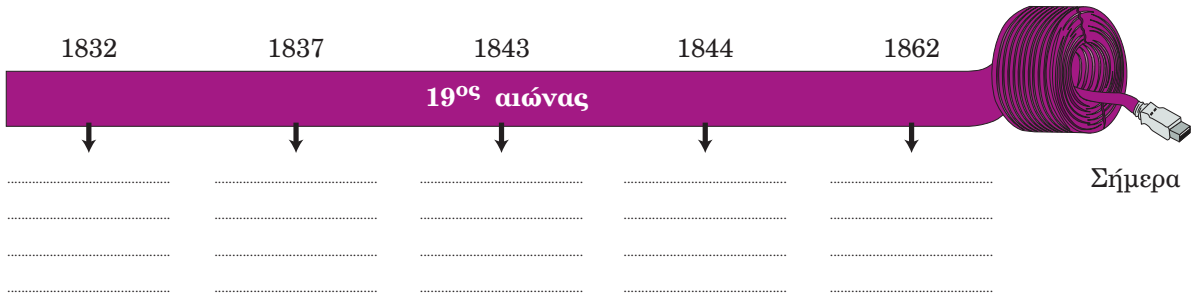
20. Συμπληρώστε την ακροστιχίδα της Επανάστασης.

- Ε----- Συνήλθε στην Επίδαυρο τον Δεκέμβριο του 1821
- Π----- Σκοτώθηκε ηρωικά στο Μανιάκι το 1825 πολεμώντας τον
Ιμπραήμ
- Α----- Νίκησε τους Τούρκους στη μάχη της Αράκοβας το 1826
- Ν----- Γνωστή η Ναυμαχία του ...
- Α----- Μακεδόνας αγωνιστής της Επανάστασης στη Νάουσα
- Σ----- Ο Εθνικός μας ποιητής
- Τ----- Η άλωσή της ήταν η πρώτη σημαντική επιτυχία των Ελλήνων
- Α----- Πυρπόλησε τη ναυαρχίδα του τουρκικού στόλου
- Σ----- Αυτοί επαναστάτησαν πρώτοι στην Ήπειρο
- Η----- Επίσκοπος Σαλώνων, ήρωας της Επανάστασης

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
Η Ελλάδα στον 19^ο αιώνα

1. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του 19^{ου} αιώνα που λείπουν:

2. Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες <http://www.ec-patr.org> και <http://www.imis.gr/patriarxio/html/istoria.htm> πληροφορίες σχετικά με την ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και τη σημασία του για τον ελληνισμό.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

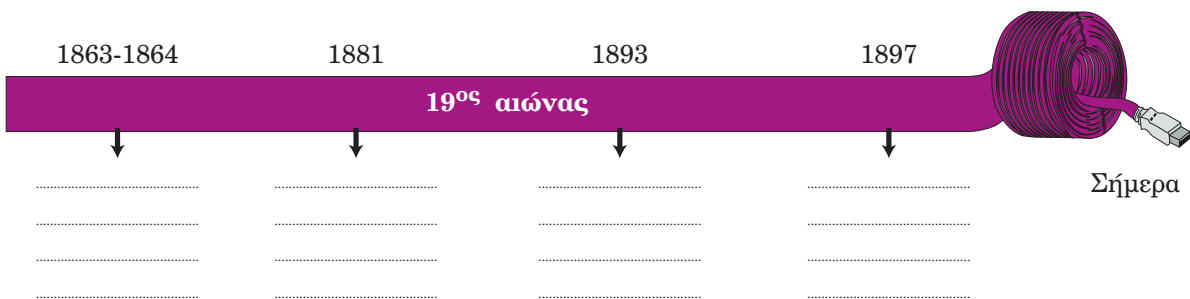
3. Χωριστείτε σε ομάδες και προσπαθήστε να κατατάξετε τα εξής ιστορικά γεγονότα στη στήλη που ταιριάζουν: Σύνταγμα 1844, Σύνταγμα 1864, ενσωμάτωση Επανήσων, ενσωμάτωση Θεσσαλίας, επανάσταση 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843, ίδρυση Πανεπιστημίου Αθηνών, πώχευση 1893.

Όθωνας	Γεώργιος Α΄

4. Συμπληρώστε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, στον θρόνο της Ελλάδας ανέβηκε το 1832 ο νεαρός Βαυαρός πρίγκιπας _____. Το 1834 η πρωτεύουσα της Ελλάδας μεταφέρθηκε από το _____ στην _____. Στις 3 Σεπτεμβρίου του 1843 οργανώθηκε _____ με σκοπό να εξαναγκάσει τον βασιλιά να παραχωρήσει _____.

5. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του 19^{ου} αιώνα που λείπουν:

6. Συμπληρώστε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Το 1866 επαναστάτησε η _____ ζητώντας να ενωθεί με την Ελλάδα. Η Κρητική Επανάσταση κορυφώθηκε με το _____ στο _____. Το 1878 ξέσπασε επανάσταση στη _____. Ο λοχαγός _____ αποβιβάστηκε στο _____.

7. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο στις ιστοσελίδες: <http://www.snhell.gr>, <http://www.kavafis.gr>, <http://www.e-alexandria.gr> και <http://users.uoa.gr/~nektar/arts>, πληροφορίες για τους εξής λογοτέχνες του 19ου αιώνα: Κωστή Παλαμά, Κωνσταντίνο Καβάφη, Γεώργιο Βιζυηνό και Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη.

8. Συζητήστε στην τάξη και προσπαθήστε να εξηγήσετε με τη βοήθεια του δασκάλου και των συμμαθητών σας τη φράση του Γιάννη Ψυχάρη: «Ένα έθνος, για να γίνει έθνος, θέλει δύο πράγματα· να μεγαλώσουνε τα σύνορά του και να κάμη φιλολογία δική του».

9. Αντιστοιχίστε τις πόλεις της στήλης Α' με τα πνευματικά ιδρύματα της στήλης Β'.

Στήλη Α'

1. Κωνσταντινούπολη
2. Σμύρνη
3. Τραπεζούντα

Στήλη Β'

- α. Φροντιστήριο
- β. Ευαγγελική Σχολή
- γ. Κεντρική Εκκλησιαστική και Πνευματική Επιτροπή

10. Τοποθετήστε τα γεγονότα στη σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο: προσάρτηση Ανατολικής Ρωμυλίας στη Βουλγαρία, Συνθήκη Αγίου Στεφάνου, ανεξαρτησία Σερβίας, αυτονομία Ανατολικής Ρωμυλίας.

1.
2.
3.
4.

11. Συμπληρώστε την ακροστικίδα της «Μεγάλης Ιδέας».

Μ — — — — —	Πρωτεύουσα της Βαυαρίας απ' όπου καταγόταν ο Όθωνας
Ε — — — — —	Παραχωρήθηκαν στην Ελλάδα το 1863
Γ — — — — —	Βασιλιάς της Ελλάδας μετά τον Όθωνα
Α — — — — —	Το 1866 εκεί έγινε Ολοκαύτωμα
Λ — — — — —	Εκεί ξέσπασε η επανάσταση της Μακεδονίας το 1878
— Η — — — —	Χωριό της Βοιωτίας όπου το 1870 ληστές δολοφόνησαν Άγγλους περιηγητές
Ι — — — — —	Το μικρό όνομα του Κωλέττη
Δ — — — —	Χώρα καταγωγής του βασιλιά Γεωργίου Α'
Ε — — — — —	Εκεί ξέσπασε επανάσταση το 1875
Α — — — — —	Το Ζήτημα της αποσύνθεσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

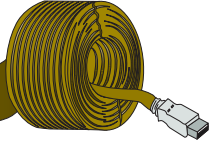

ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Η Ελλάδα στον 20^ο αιώνα

1. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του 20^{ου} αιώνα που λείπουν:

1912-1913	1914-1919	1922	1940-1945
↓	↓	↓	↓
.....
.....
.....
.....

2. Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα της στήλης Α' με τις ιδιότητες της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Γεώργιος Τσόντος	α. Διπλωμάτης
2. Γερμανός Καραβαγγέλης	β. Μακεδονομάχος
3. Ίων Δραγούμης	γ. Μητροπολίτης Καστοριάς
4. Παύλος Μελάς	δ. Μακεδονομάχος

3. Αφού συμπληρώσετε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο, συζητήστε στην τάξη για τη σημασία του Μακεδονικού Αγώνα και της εξέγερσης στο χωριό Θέρισσο της Κρήτης.

_____ Αγώνας ονομάζεται η ένοπλη σύγκρουση Ελλήνων και Βουλγάρων ανταρτών στο χώρο της Μακεδονίας την περίοδο _____. Ο νεαρός αξιωματικός _____ σκοτώθηκε σε σύγκρουση με τον τουρκικό στρατό στο χωριό Στάτιστα της Καστοριάς, στις _____. Τον Μάρτιο του 1905 ξέσπασε στο χωριό _____ της Κρήτης ένοπλη εξέγερση, με επικεφαλής τον _____ και κύριο αίτημα την _____ του νησιού με την Ελλάδα.

4. Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.venizelos-foundation.gr πληροφορίες σχετικά με τη ζωή και τη δράση του Ελευθέριου Βενιζέλου.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Να συμπληρώσετε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Ο Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος ξέσπασε τον Οκτώβριο του _____. Ο ελληνικός στρατός κινήθηκε προς δύο κατευθύνσεις: προς την _____ και τη _____. Τον Ιούλιο του _____ ξέσπασε ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος. Τότε ο ελληνικός στρατός κέρδισε σημαντικές νίκες και κατέλαβε την υπόλοιπη _____ καθώς και την _____ Μακεδονία. Μετά τους νικηφόρους Βαλκανικούς Πολέμους το ελληνικό κράτος _____ σχεδόν την έκτασή του.

6. Τοποθετήστε τις εξής χώρες στη συμμαχία που ανήκαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία, Αυστροουγγαρία, Γερμανία, Σερβία, Μαυροβούνιο, ΗΠΑ, Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία.

Κεντρικές Δυνάμεις	Σύμμαχοι (Αντάντ)

7. Σημειώστε στο χάρτη τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στο ελληνικό κράτος με τη Συνθήκη των Σεβρών (28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1920).

8. Τοποθετήστε τους εξής όρους στη στήλη που ταιριάζουν: ουδετερότητα, Σύμμαχοι, Γερμανοί, Φιλελεύθεροι, Επιτροπή Εθνικής Άμυνας.

Κωνσταντίνος	Βενιζέλος

9. Λαμβάνοντας υπόψη σας τον «Εθνικό Διχασμό», με τη βοήθεια του δασκάλου σας, σημειώστε ποιες είναι οι συνέπειες της έλλειψης εθνικής ομοψυχίας και των εσωτερικών συγκρούσεων σε κρίσιμες περιόδους.

10. Χρωματίστε στο χάρτη με κόκκινο χρώμα την περιοχή της Σμύρνης που παραχωρήθηκε στη διοίκηση του ελληνικού στρατού το 1919 και με κίτρινο την περιοχή, όπου επεκτάθηκε.

11. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του Μεσοπολέμου που λείπουν:

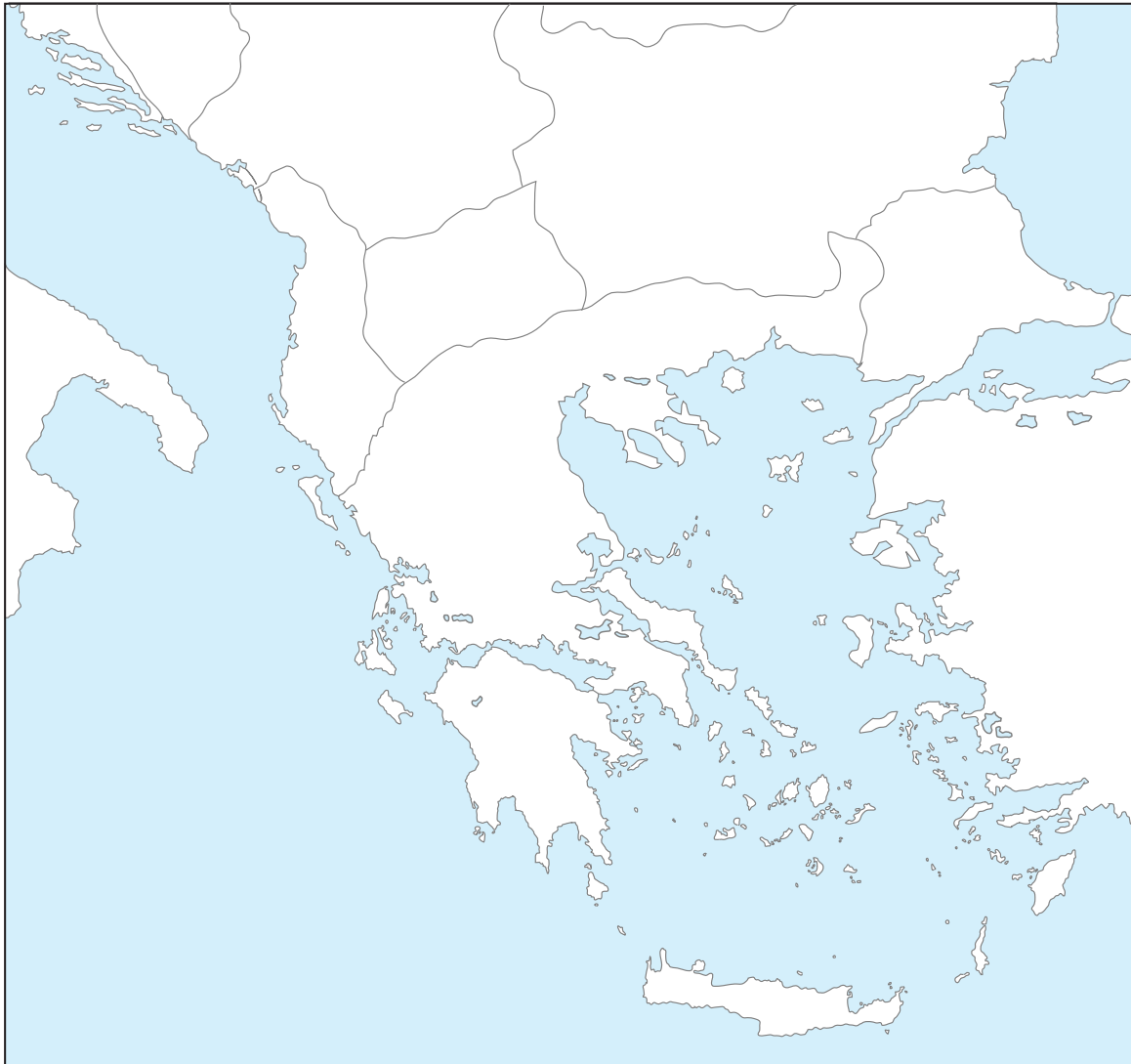
1922	1923	1936	1940
↓	↓	↓	↓
.....
.....
.....
.....

12. Συζητήστε στην τάξη και προσπαθήστε να καταγράψετε τα σπουδαιότερα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες που ήρθαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

13. Τοποθετήστε τα γεγονότα στη σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο: ΟΧΙ, έναρξη Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, προέλαση ελληνικού στρατού στη Βόρεια Ήπειρο, τорπιλισμός «Έλλης».

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

14. Σημειώστε στο χάρτη την προέλαση του ελληνικού στρατού στη Βόρεια Ήπειρο κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

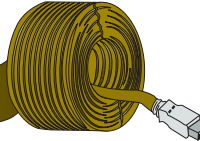

17. Με τη βοήθεια του δασκάλου σας, σημειώστε τις ομοιότητες ανάμεσα στην Επανάσταση του 1821 και την Εθνική Αντίσταση κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Blank lined area for writing the answer to question 17.

18. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του δευτέρου μισού του 20^{ου} αιώνα που λείπουν:

1944	1955	1967	1973-1974	
↓	↓	↓	↓	
.....	
.....	
.....	
.....	

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

